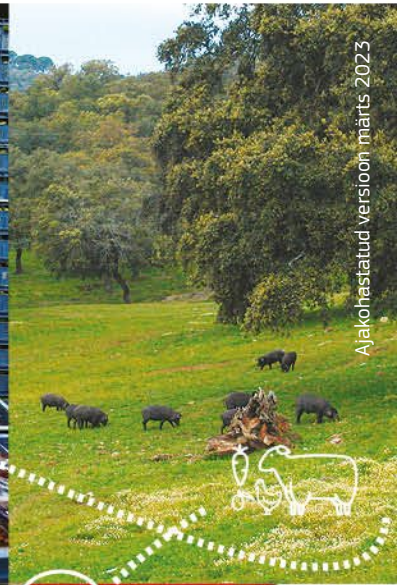
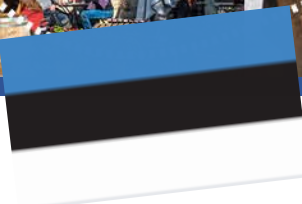

Euroopa
Komisjon

Ajakohastatud versioon märts 2023

Lühiülevaade: Eesti ÜPP strateegiakava

Põllumajandus
ja maaelu
areng

ÜPP strateegiakavadega toetatakse üleminekut arukale, kestlikule, konkurentsivõimelisele, vastupidavale ja mitmekesisele põllumajandussektorile ning tagatakse pikaajaline toiduga kindlustatus. Samuti edendatakse nende abil kliimameetmeid, loodusvarade kaitset ja elurikkuse säilitamist/suurendamist ning tugevdatakse maapiirkondade sotsiaal-majanduslikku struktuuri.

ÜPP strateegiakavadega toetatakse mitmesuguseid sekkumisi, mis on suunatud liikmesriikide ja nende territooriumide erivajadustele. Need on kavandatud kooskõlas uue tulemustele suunatud lähenemisviisiga ning nende eesmärk on saavutada ELi tasandi eesmärkide osas konkreetseid tulemusi ja anda samal ajal panus Euroopa rohelisse kokkuleppesse.

Esimest korda määratakse igas ÜPP kavas kindlaks strateegia, mis hõlmab kõiki peamisi ÜPP rahastatavaid vahendeid: otsetoetused, maaelu arengu toetus ja sekkumised teatavatele turusektoritele.

Maapiirkondade vajadustega tegeldakse ka muude ELi vahendite raames, nagu taaste- ja vastupidavusrahastu või Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid.

Nii Venemaa Ukraina-vastase agressiooni mõju kui ka kliimamuutuste põhjustatud äärmuslikud ilmastikutingimused rõhutavad lahutamatu seost toiduga kindlustatuse ning kestlikele ja vastupidavatele toidusüsteemidele ülemineku vajaduse vahel. Sellega seoses pakuvad ÜPP strateegiakavad võimalusi: näiteks vähendada sõltuvust sünteetilisest väetistest ja suurendada taastuenergia tootmist, kahjustamata seejuures toiduainete tootmist, ning muuta sektori tootmisvõimsust nii, et tootmismeetodid oleksid säästvamad

Eesti esitas oma esimese ettepaneku ÜPP strateegilise kava kohta 2. jaanuaril 2022 pärast konsulteerimist sidusrühmadega. Eesti esitas 21. oktoobril 2022 muudetud ettepaneku, mis käsitleb komisjoni märkusi esimese eelnõu kohta. Komisjon kiitis selle ettepaneku heaks 11. novembril 2022. Käesolevas dokumendis esitatakse mõned Eesti ÜPP strateegilise kava põhijooned.

1. KAS TEADSITE?

Kuigi Eesti põllumajandussektor on avatud uuenduslikele lahendustele, peab ta oma põhjapoolse kliima tõttu kasutama piiratud arvu põllukultuure. Primaarsektor (põllumajandus, metsandus ja kalandus) moodustab **Eesti kogulisandväärtusest ligikaudu 2,5%, mis on rohkem kui ELi keskmine**. Põllumajandustoodangust moodustavad ligikaudu 50% põllukultuurid, millest omakorda peaaegu poole moodustavad teraviljad. Loomakasvatustoodang moodustab veidi üle 40%, millest suurema osa moodustab piimatootmine (23% kogu põllumajandustoodangust).

- **82% Eesti territooriumist liigitatakse maapiirkondadeks**, kus elab umbes 44,5% elanikkonnast.
- **Eestis on ligikaudu 11 300 põllumajandusettevõtet**, mille keskmine suurus on 87 hektarit.
- **Metsad** katavad ligikaudu 50% ja **põllumajandusmaa** peaaegu 25% Eesti territooriumist. Põllumajandusmaad haritakse peamiselt ekstensiivselt ja ligikaudu 23% sellest majandatakse mahepõllumajanduslikult.

2. 2. EESTI ÜPP STRATEEGIAKAVA EESMÄRGID JA STRATEEGIA

Eesti strateegiakava eesmärk on edendada arukat, konkurentsivõimelist, vastupidavat ja mitmekesist põllumajandussektorit, mis tagab pikaajalise toiduga kindlustatuse. Lisaks keskendutakse mitme sekkumise puhul põllumajandussektori ja maapiirkondade ees seisvatele majanduslikele, keskkonnaalastele ja sotsiaalsetele probleemidele.

2.1 MAJANDUSLIKULT KESTLIK JA ÕIGLASEM ÜPP

ÜPP strateegiakavaga aidatakse **stabiliseerida maapiirkondade ettevõtete sissetulekuid ja edendada põllumajanduse jätkuvat elujõulisust, eraldades selleks peaaegu 730 miljonit eurot** (ligikaudu 45% ÜPP strateegiakava kogurahastusest). Eri liiki sissetulekutoetustega on hõlmatud 98% Eestis kasutatavast põllumajandusmaast. Näiteks kuna väikesed ja keskmise suurusega põllumajandusettevõtted on Eesti põllumajandussektori oluline osa, saavad nad suuremat sissetulekutoetust kui keskmisest suuremad põllumajandusettevõtted. Strateegiakavaga antakse tootmisega seotud lisatoetust (makstakse hektari või looma kohta) sektorites, kus esineb konkreetseid probleeme.

Üha rohkem Eesti põllumajandustootjaid on valmis liituma ühistutega ja osalema toidukvaliteedikavades. Kuigi ühistute arv on viimastel aastatel hüppeliselt kasvanud, on 80% turul tegutsevatest ühistutest väikesed ja neil on endiselt nõrk turupositsioon, mis annab vähe lisaväärtust. Eesti strateegiakavaga **edendatakse edasist koostööd esmatootjate vahel, et tugevdada nende positsiooni väärtusahelas** ning toetada tunnustatud tootjaorganisatsioonide arengut ja tootjate osalemist toidukvaliteedikavades.

- ➔ *Ligikaudu 5 400 põllumajandustootjat saavad lisatoetust tootmiseks konkreetsete probleemidega sektorites. Sellise toetuse eesmärk on parandada konkurentsivõimet ja tootmise kvaliteeti veise- ja lambakasvatusektoris ning puu- ja köögivilja- ning põllukultuuride sektoris.*
- ➔ *Samuti aidatakse strateegiakava alusel teha põllumajandustootjatel ja toiduainetööstuse ettevõtetel investeeringuid oma konkurentsivõime parandamiseks ja hõlbustada juurdepääsu rahastamisele soodustingimustel antavate laenude abil. Selliseid laene antakse umbes 120 projektile.*

2.2 KESKKONNAHOIDLIKUM ÜPP

Eesti strateegiakava raames kasutatakse ÜPP kogueelarvest ligikaudu 446 miljonit eurot, et toetada **keskkonna- ja kliimaeesmärke, keskendudes süsiniku sidumisele, elurikkusele ja väärtuslikele rohumaadele ning suurendades teadmisi**

kestliku tootmise kohta. Põllumajandustootjad võivad saada lisatoetusi, kui nad kohustuvad järgima teatavaid põllumajandustavasid, mis on kasulikud keskkonnale ja kliimale.

Eesti strateegiakavaga rakendatakse ka maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise täiustatud standardeid, mis aitavad saavutada olulisemaid keskkonna- ja kliimaeesmärke ning mida kohaldatakse peaaegu kogu kasutataval põllumajandusmaal. Näiteks et kaitsta mulda kogu Eesti territooriumil, kehtestatakse strateegiakavaga nõue suurendada pinnakattetaimestikku tundlikul talveperioodil.

Samal eesmärgil antakse **kogu kasutatavast põllumajandusmaast rohkem kui 23% (üle 220 000 hektari) puhul toetust mahepõllumajanduseks**, mis läbi aidatakse vähendada pestitsiidide kasutamist, parandada vee ja pinnase kvaliteeti ning siduda süsinikku.

Heade põllumajanduse keskkonnatingimuste säilitamiseks on samuti oluline jätkata keskkonnateadlikkuse suurendamist. Seepärast on põllumajandustootjatele toetuse saamise üks põhitingimusi paljudel juhtudel keskkonnateemalistel koolitustel osalemine.

- Põllumajandustootjad või muud maakasutajad saavad toetust üle 70 000 hektari karjamaade ja heinamaade majandamiseks, et säilitada ja suurendada nende looduslikku ja kultuurilist keskkonnaväärtust.
- Strateegiakavaga toetatakse üle 500 keskkonnahoidliku investimisprojekti, millega parandatakse ressursitõhusust, vähendatakse jäätmeid ja heidet ja/või suurendatakse loomade heaolu ja bioohutust. Näiteks hõlmavad sellised investeeringud projekte, mille eesmärk on parandada sõnniku ladustamist ja käitlemist.

2.3 SOTSIAALSELT KESTLIK ÜPP

Maapiirkonnad seisavad silmitsi rahvastiku vähenemise, vaesuse ja vananemisega. Piiratud kvaliteetsete töövõimaluste ning põhitaristu ja -teenuste puudumise tõttu on maapiirkonnad vähem atraktiivsed.

Kuigi teised ELi rahastatavad programmid käsitlevad vajadust parandada põhitaristut ja -teenuseid, aidatakse ÜPP strateegiakavaga kaasa **töökohtade loomisele ja kogukonna juhitud arengule**. ÜPP raames toetatavate projektide abil loodab Eesti **luua maapiirkondades peaaegu 1 250 uut töökohta**. See hõlmab 900 noort põllumajandustootjat, kellest 415 saavad abi uue ettevõtte asutamiseks. Ülejäänud põllumajandustootjad saavad täiendavat sissetulekutoetust ja neil on õigus saada soodsa määraga investeringutoetust.

Eesti strateegiakava raames toetatakse jätkuvalt kogukonna juhitud kohalikku arengut, mille jaoks on ette nähtud veidi üle 10% maaelu arengu vahenditest. Seda rakendatakse LEADERi lähenemisviisi abil, mis ühendab avaliku sektori, erasektori ja kodanikuühiskonna sidusrühmi, et leida ühiseid lahendusi maapiirkondade majanduse ja ühiskonna arendamiseks. Sellistesse kohandatud algatustesse kaasatakse 26 LEADERi rühma, mis hõlmavad peaaegu 96% maaelanikkonnast.

Kuna ühiskonna ootused **loomade heaolu** suhtes on suurenenud, toetatakse ÜPP strateegiakavaga mahepõllumajanduslikku loomakasvatust ja vabatahtlike kohustusi traditsiooniliselt kasvatatavate loomade heaolu standardite tõstmiseks. Lisaks kehtestatakse strateegiakavaga uued sekkumised, mis on suunatud veiste ja lammaste tervisele. Tänu kõigile neile sekkumistele peaks peale loomade heaolu parandamise vähenema ka antimikroobikumide kasutamine.

- *Loomade heaoluga seotud vabatahtlike kohustuste eesmärk on parandada ligikaudu 79 000 looma pidamise tingimusi ning muu hulgas tagada siseruumides peetavatele loomadele (sead ja kodulinnud) rohkem ruumi ja karjatavatele loomadele võimalus minna halbade ilmaolude korral varju.*
- *Uue karjatervise jälgimise programmiga toetatakse andmete kogumist ja analüüsi erinevate karjatervise näitajate kohta ning nähakse ette meetmed olemasolevate terviseprobleemide lahendamiseks ja uute ennetamiseks. Selle programmi alusel peaks paranema ligikaudu 50 000 veise ja 22 500 lamba üldine tervislik seisund ning seeläbi vähenema vajadus antibiootikumide järele ja täiustuma tootmise üldine kvaliteet.*

3. TEADMISTE JAGAMINE, INNOVATSIOON JA DIGITALISEERIMINE

Kuigi Eestis on hästi toimiv riiklik põllumajandusteaduse- ja hariduse süsteem, näib põllumajanduse teadmus- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) üldine struktuur killustunud ning puudub peamine innovatsiooni ja teadmiste arendamise koordineerimise keskus. Seepärast **toetab Eesti teabevoolude tuevdamist AKISe eri osaliste vahel** spetsiaalse arenduskeskuse loomisega. Selle ülesannete hulka kuulub koostöö ja võrgustike loomise edendamine, teadmiste vahetamise korraldamine ja nõustamisteenuste hõlbustamine. Erilist tähelepanu pööratakse järgmise põlvkonna nõustajate koolitamisele.

Vajadus nõustamise järele on erinev, mistõttu toetatakse strateegiakavaga lisaks põllumajandustootjatele antavale traditsioonilisele individuaalsele nõustamisele ka laiaulatuslikke konsultatsioone, mida pakutakse mitme valdkonna konsultantide osalusel, ning teadmiste ja kogemuste vahetamist kolleegide vahel.

E-valitsuse põhimõtete üldine rakendamine Eestis loob soodsa tausta ettevõtete digitaliseerimiseks, sest kõik on harjunud kasutama e-lahendusi, nagu e-maksudeklaratsioonid, e-valimised, e-tervisekaardid ja põllumajandustoetuste e-rakendused, mida on kasutatud juba aastaid. Strateegiakavaga toetatakse jätkuvalt uuenduslike digilahenduste väljatöötamist, sealhulgas selliste teenuste toetamist nagu e-põlluraamatud, mis aitavad jälgida põllumajandusettevõtte tegevust ja põllumajanduslike suurandmete süsteeme.

- *Strateegiakavaga toetatakse ligikaudu 6 000 koolitus-, nõustamis- ja teadlikkuse suurendamise meetet. Sellised meetmed peaksid tooma kasu ligikaudu 16 000 inimesele, kellest üle 4 500 parandab oma teadmisi keskkonnaküsimustes.*
- *Samuti toetatakse ligikaudu 128 uuenduslikku koostööprojekti maapiirkondade ettevõtete ning teadus- ja arendusasutuste vahel. Näiteks võivad sellised projektid olla seotud keskkonnasõbralike tootmis- ja töötlemistavade väljatöötamise ja rakendamisega.*

4. FINANTSLISA EESTI

	ELi rahastus	Riiklik rahastus	Kokku
Otsetoetused	1 007 929 378	ei kohaldata	1 007 929 378
Valdkondlik toetus	702 365	702 365	1 404 730
Maaelu areng	440 098 240	185 686 414	625 784 654
KOKKU	1 448 729 983	186 388 779	1 635 118 762

Riiklik rahastamine ei hõlma määruse (EL) 2021/2115 artiklis 146 osutatud täiendavat riiklikku rahastamist. Otsetoetused hõlmavad määruse (EL) 2021/2115 VIII lisas esitatud puuvilla jaoks ettenähtud eraldi ja kajastavad võimalikku sammastevahelist ümberpaigutamist. Riigistrateegia dokument ei sisalda määruse (EL) nr 1308/2013 kohaseid toetusi. Valdkondliku toetuse riiklik rahastamine on seotud üksnes mesindusega. Maaelu areng kajastab võimalikku sammastevahelist ümberpaigutamist ja hõlmab tehnilist abi.

ELi RAHASTUS	eurodes	%
Maaelu arenguga seotud keskkonna- ja kliiamaesmärgid	176 440 073	40%¹
Otsetoetustega seotud ökokavad	279 365 200	28%²
Programm LEADER	47 589 703	11%¹
Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus	50 396 468	5%²
Noored põllumajandustootjad (põlvkondade vahetus)	35 158 587	n/a³

Minimaalsed rahalised eraldised noorte põllumajandustootjate toetuseks võib reserveerida kas otsetoetuste ja/või maaelu arengu raames. Otsetoetustega seotud ökokavade rahaeraldised võivad määruse (EL) 2021/2115 artikli 97 kohaselt olla väiksemad kui 25%, kui kasutatakse maaelu arengu raames pakutavat korrigeerimismehhanismi.

¹ võrreldes määruse (EL) 2021/2115 XI lisas sätestatud maaelu arengu eraldistega.

² võrreldes määruse (EL) 2021/2115 IX lisas sätestatud otsetoetuste eraldistega.

³ ei kohaldata, kuna noorte põllumajandustootjate minimaalne sissemakse on sätestatud absoluutsummadena määruse (EL) 2021/2115 XII lisas.

Täiendav finantsteave on esitatud Eesti ÜPP strateegiakava 6. jaos ja V lisas.

